

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
завідувач кафедри ФМФР

_____ (Гончаренко О.М.)
“ _____ ” _____ 20 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітньо-кваліфікаційного
рівня магістра

зі спеціальності 8.03050801 “**Фінанси і кредит**” за програмою:
_____ «**Фінасовий менеджмент**» _____

за темою:

«Стан та перспективи розвитку ринку банківських послуг в Україні»
(на прикладі АБ «Південний»)

Виконавець:

Студент

Центр заочної форми навчання
(факультет)

Гузенко Марина В`ячеславівна

_____ (прізвище, ім'я та по - батькові) /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н. доц., пр.-проф. к-ри ФМФР

_____ (вчений ступінь, вчене звання)

Арутюнян Світлана Сергіївна

_____ (прізвище, ім'я та по - батькові) /підпис/

Одеса 2015

АНОТАЦІЯ

Гузенко М.В. „Стан та перспективи розвитку ринку банківських послуг в Україні (на прикладі АБ «Південний») „
дипломна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня
магістра за магістерською програмою „Фінансовий менеджмент”
Одеський державний економічний університет
м. Одеса, 2015 рік

Дипломна робота складається з трьох розділів. Об’єкт дослідження – банківська діяльність, щодо створення і просування банківських послуг через ринкові механізми до учасників фінансового ринку в Україні на прикладі АБ „Південний”.

У роботі розглядаються теоретичні основи діяльності банківської системи України, основні інструменти та механізми функціонування ринку банківських послуг. Зроблено аналіз основних показників банківського сектору України та узагальнено зарубіжний досвід у цій сфері.

Пропонуються основні напрями удосконалення діяльності банківського сектору України, зокрема розширення сфери банківських послуг на ринку обслуговування клієнтів та фінансового ринку на основі введення сучасних технологій задоволення потреб по всьому спектру банківських продуктів та послуг.

Ключові слова: банківська система, комерційний банк, банківський продукт, банківська операція.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Економічні засади функціонування ринку банківських послуг в Україні	
1.1. Поняття, сутність та класифікація банківських послуг.....	7
1.2. Історія становлення ринку банківських послуг в Україні.....	15
1.3. Особливості державного регулювання ринку банківських послуг в нашій країні.....	24
РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасної практики надання банківських послуг в Україні на прикладі АБ «Південний»	
2.1. Основні види банківських послуг в Україні:	
2.1.1. Депозитні послуги банків.....	33
2.1.2. Кредитні послуги банків.....	48
2.1.3. Розрахунково-касові послуги банків.....	60
2.2. Інші види банківських послуг.....	71
РОЗДІЛ 3. Проблеми та перспективи розвитку ринку банківських послуг в Україні	
3.1. Основні проблеми розвитку ринку банківських послуг в Україні.....	85
3.2. Шляхи та перспективи подальшого розвитку банківської сфери в Україні.....	94
ВИСНОВКИ	101
Список використаних джерел	106
Додатки	111

ВСТУП

Актуальність теми. Однією із основних складових фінансового ринку є банківська система. Банківська система являється одним з найважливіших механізмів економічної системи країни, який забезпечує безперервність процесу виробництва, розподілу, обміну та споживання суспільного продукту, оскільки тільки банки та інші фінансово-кредитні інститути, як фінансові посередники на ринку грошей і капіталів здатні забезпечити своєчасне зустрічне покриття потреби в оборотних ресурсах та інвестиціях тимчасово вільними коштами інституційних секторів економіки. Серед них кошти населення, так званих домогосподарств, і запозичення є домінуючими. Саме це зумовлює значний рівень її державного регулювання, а його неефективність суттєво впливає на стан банківської системи та її потенціал у забезпеченні економічного зростання країни. Банківська система, яка виконує належним чином притаманні їй функції без загрози втрати фінансової стабільності, є найважливішим важелем економічного зростання в країні, і навпаки, розбалансована банківська система дезорганізує економічну систему країни в цілому.

Тому досконалість і дієвість її функціонування є необхідною умовою нормального розвитку економіки будь-якої країни. Лише надійна і розвинена банківська система може сприяти реструктуризації економіки та її стабілізації. Банківська система є рушійним механізмом економічних перетворень, оскільки забезпечує переміщення фінансових ресурсів між окремими країнами, регіонами, галузями економіки та суб'єктами фінансового ринку. Світова фінансова криза, яка охопила й Україну, значно послабила банківську систему країни, яка на сьогодні ще ненастільки розвинена як в Польщі чи Чехії, а щодо Франції, Німеччини, Бельгії та інших країн відставання є доволі контрастним. Тому, необхідним і надзвичайно актуальним питанням є оцінка стану банківської системи, виявлення проблем розвитку банківської системи та розробка напрямів їх вирішення.

Останні публікації свідчать про те, що проблема стабільності банківської системи серйозно турбує вітчизняних науковців, економістів, управлінців та бізнесменів. Незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених розвитку банківської системи, рівень її розвитку залишається низьким, а ринок банківських послуг України є неконкурентоспроможним, що, відповідно, потребує здійснення подальших досліджень з зазначеної проблематики.

Мета та завдання дослідження. Метою магістерської роботи є розкриття сучасного стану розвитку ринку банківських послуг в Україні, визначити головні проблеми та перешкоди, які заважають його реалізації та виявити основні напрями та перспективи їх подолання. Спираючись на результати досліджень вчених та враховуючи оновлені статистичні дані, доцільним є виконання ґрунтовного аналізу нинішнього стану банківської системи України, а також розробка слушних пропозицій щодо її покращення.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність поняття «ринок банківських послуг»;
- визначити особливості становлення та розвитку банківської системи України;
- проаналізувати сучасний етап розвитку банківської системи;
- вивчити досвід іноземних банків щодо новітніх технологій з обслуговування клієнтів та інших контрагентів;
- з'ясувати найбільш значимі проблеми розвитку банківської системи України;
- виявити можливі напрями усунення наявних проблем.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом даного дослідження являється банківська діяльність щодо створення і просування банківських послуг через ринкові механізми до учасників фінансового ринку та економічні відносини, пов'язані з державним регулювання банківської системи. Предметом дослідження є грошові, кредитні, депозитні, інвестиційні, гарантійні, інші

види банківських послуг та теоретико-методичні засади, науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення системи їх державного регулювання.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність положень теорій банківської справи, державного регулювання економіки, а також базові принципи та прикладні інструменти, напрацьовані в рамках практичної діяльності суб'єктами ринку банківських послуг провідних країн світу.

У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як: теоретичне узагальнення, порівняння та систематизація; порівняльний, статистичний, графічний і табличний аналіз; аналіз та синтез, індукція та дедукція, групування, системний аналіз; формалізація, економіко-математичне моделювання.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною основою магістерської роботи є закони та постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів, нормативні акти Національного банку України, економічна література з питань банківської справи, аналітичні, економіко-математичні, статистичні збірники, матеріали періодичної преси, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, Національного банку України, Асоціації українських банків, Незалежної асоціації банків України, праці вітчизняних і зарубіжних науковців.

ВИСНОВКИ

Виходячи з проведеної роботи, можна зробити наступні висновки і пропозиції. Перспективним напрямком для розширення сфери банківських послуг — є послуги в галузі електронного сервісу з метою підвищення ефективності банківських послуг. Багато банків вже сьогодні могли б частково чи повністю вести фінансовий менеджмент фірм-клієнтів.

Результатом проведеного дослідження у даній магістерській роботі проблем та перспектив розвитку ринку банківських послуг в Україні дозволяє зробити наступні висновки, що сучасного стану ринку банківських послуг в Україні та перспектив щодо її подальшого розвитку:

1. Під банківською системою розуміють історично складену і законодавче закріплену систему організації банківської справи в країні. Виникає банківська система не внаслідок механічного поєднання окремих банків у випадкову сукупність, а будується за заздалегідь виробленою концепцією, у межах якої відводиться певне місце кожному виду банків і кожному окремому банку.

2. Банківська система спроможна виконувати три такі функції : трансформаційну; створення платіжних засобів та регулювання грошового обороту (емісійну); забезпечення стабільності банківської діяльності та грошового ринку (стабілізаційна).

3. До специфічних рис, які характерні тільки для банківської системи і виділяють її з ряду інших, можна віднести: дворівневу побудову; поглиблене централізоване регулювання діяльності кожного банку окремо і банківської діяльності в цілому; централізований механізм контролю і регулювання руху банківських резервів; наявність загальносистемної інфраструктури, що забезпечує функціональну взаємодію окремих банків; гнучке поєднання високого рівня централізованої керованості банківської системи зі збереженням повної економічної самостійності і відповідальності

за результати своєї діяльності кожного окремого банку, що входить у систему.

4. Найбільш правомірним є трактування банківських послуг, як результату банківської діяльності. Для досягнення цього результату банки здійснюють різного роду операції, основними з яких є пасивні, активні та комісійно-посередницькі.

5. Сектор банківських послуг в Україні несе на собі відбитки ліберального банківського законодавства, що надає суб'єктам другого рівня можливість проведення операцій в різних секторах ринку позичкового капіталу та дає клієнтам широкий вибір фінансових послуг. Таким чином, комерційні банки стають ключовою і базовою ланкою кредитних систем. За існуючої універсальної структури Закон "Про банки і банківську систему" не містить обмежень відносно окремих видів операцій і сфер фінансового обслуговування, крім положень статті 48, згідно якої банкам забороняється діяльність у сфері матеріального виробництва, торгівлі (за винятком реалізації пам'ятних, ювілейних та інвестиційних монет) та страхування, крім виконання функцій страхового посередника. Всі комерційні банки можуть надавати клієнтам повний набір послуг за умови отримання ліцензії на здійснення відповідних операцій.

6. Поступова стабілізація економічної ситуації в Україні вимагає від банків активізації їх роботи щодо надання депозитних послуг. Сьогодні основна частка депозитів до запитання, що розміщуються в банках, належить фізичним особам. Це вимагає від банків нових підходів до встановлення форм депозитних рахунків, розширення кола депозитних рахунків з різноманітними режимом функціонування, впровадження нової техніки і технологій ведення банківських операцій із застосуванням різноманітних засобів (чекових книжок, кредитних карток, надання кредитів власникам поточних рахунків у формі овердрафту та ін.). Це дозволило б повніше задовольняти потреби клієнтів у різноманітних послугах та поліпшити якість обслуговування. Ефективним засобом, розширення депозитних послуг є

різноманітні дебетові і кредитні картки, що можуть використовуватись для оплати товарів і послуг, отримання готівки та надання низки інших додаткових можливостей, що стимулює їх власників до розміщення коштів у банку. Цьому сприятимуть також достатні гарантії банку щодо повернення коштів вкладникам у разі банкрутства банку.

7. Фундаментальні засади, на яких ґрунтується сучасна організація кредитних послуг - збіг інтересів кредитора й позичальника, залежність видачі позики від ресурсних можливостей банку, чітке визначення матеріальної основи позичкової операції, дотримання базових принципів кредитування й застосування адекватних методів провадження кредитного процесу - загалом вказують на поступове наближення, хоча і не в повній мірі, цих відносин до ринкових умов ведення господарської діяльності. Разом з тим, необхідно зазначити, що у вітчизняній банківській практиці ще не знайшли широкого використання ті методи кредитування, які так чи інакше пов'язані з відкриттям кредитної лінії клієнту і котрі активно застосовуються комерційними банками розвинених країн (револьверний кредит, овердрафт, кредитування за контокорентом, кредитні картки).

8. Розширенню безготівкових розрахунків сприятиме запровадження системи типу "клієнт-банк" та використання "електронних грошей" як платіжного засобу для масових споживачів товарів і послуг.

9. Для вітчизняних комерційних банків найбільш прийнятним і перспективним напрямом розвитку трастових послуг є операції з цінними паперами за дорученням клієнтів. Даний вид послуг може стати основою для подальшого розвитку інших типів трастових операцій по мірі становлення ринкових відносин і створення належної правової бази для довірчих послуг.

10. Підвищенню конкурентоспроможності банку у залученні додаткових коштів на депозити різних груп клієнтів сприятиме застосування комплексного обслуговування клієнтури, тобто задоволення потреб клієнтів у різноманітних послугах. Це означає, що окрім традиційного кредитно - розрахункового і касового обслуговування, банки надають своїм клієнтам

цілу низку додаткових послуг. Постійне розширення діапазону послуг, зниження їх вартості, покращення якості кредитно - розрахункового і касового обслуговування, надання різного роду консультацій, пільгове обслуговування постійних вкладників сприятимуть збільшенню обсягу кредитних ресурсів банку.

11. Важливою складовою електронного бізнесу є інтернет - банкінг-управління банківськими рахунками через Інтернет. Це - найдинамічніший і най-прогресивніший напрям фінансових інтернет-рішень. Як засвідчив досвід американських і європейських банків, він дає змогу банку продавати, а клієнту - одержувати максимальний спектр послуг. Для залучення та заохочення клієнтів банкам необхідно постійно збільшувати перелік послуг і поліпшувати їх якість. Зрозуміло, що послуги банків стануть ще доступнішими для більшості користувачів, якщо їх надавати на основі застосування Інтернет - технологій. І це усвідомлена стратегія розвитку банківських послуг у перспективному сегменті ринку.

12. Розвиток банківської системи в Україні на сучасному етапі становлення ринкового господарства обумовлено передусім подоланням кризи і піднесенням, яке переживає народне господарство країни в останні роки.

13. Коли процес ринкової трансформації завершиться і розпочнеться етап економічного зростання, українські банки не зможуть адекватно виконувати свою посередницьку місію в нових умовах. І тоді неминучим буде широкомасштабне проникнення в Україну іноземних банків, витіснення національного капіталу з цієї сфери іноземним.

14. Не дивлячись на позитивні зміни, які відбулися в банківській системі України за останні роки, проблеми все ж таки існують: рівень капіталізації банківської системи невеликий; досить великий рівень відсоткових ставок за кредитами для господарюючих суб'єктів; наявність дуже високих ризиків при здійсненні кредитування; конкуренція між банками здійснюється переважно не в площині якісних показників

обслуговування клієнтів, а в площині кількісних показників. Названі недоліки виступають помітною перешкодою до подальшого розвитку економіки в цілому і банківської системи зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV;
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III;
3. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III;
4. Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І. Науменкова С. В. Банківська енциклопедія [Електронний ресурс] — Режим доступу: [http:// www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=112997](http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=112997);
5. Базилевич В. Д. Розвиток фінансового ринку в сучасних умовах / В.Д. Базилевич //Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 5-13.;
6. Бєлова, І. В. Банківська статистика: навчальний посібник / уклад. І.В.Бєлова. - Суми: Університетська книга, 2013. – с.431.;
7. Бондаренко Л. А. , Жук І. О. Ринок банківських продуктів і послуг: поняття та сегментація/ Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528),2013- №6;
8. Буркальцева Д. Механізми кредитування економіки в умовах трансформаційних перетворень / Д. Буркальцева // Банківська справа. – 2008.— № 4. – С. 72–80;
9. Васюренко О.В. Банківські операції: Навч. посіб. — 6-те вид., перероб. і доп. (Вища освіта ХХІ століття)-с.76-98;
10. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, [Світовий фінансовий ринок: тенденції та закономірності розвитку його банківської складової в умовах світової фінансової кризи - Волкова Ю. Г.](#) №851, 2010 рік, с.233-237 ;

11. Владичин У.В. Банківське кредитування : навч. посіб. / У.В. Владичин ; за ред. С.К. Реверчука. – К. : Атіка, 2008. – 648 с. [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://mobile.pidruchniki.ws/1584072045689/bankivskasprava/bankivskekredituvannya-vladichin.uv> ;
12. Вовчак О.Д. Банківська справа : навч. посіб. / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин. – Львів, 2008. – 560 с.;
13. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа : підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейків. – К., 2008. – 564 с.;
14. Волохов В. І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності / В.І. Волохов // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 109–117;
15. Гриценко Л.Л., Онопрієнко Є.Ю. / Банківська система України: сучасний стан і напрямки розвитку 2010 - с.112-119;
16. Грищенко Т. Особливості банківського кредитування експорту в зарубіжних країнах / Т. Грищенко, В. Курищук // Банківська справа. – 2009. – № 6. – С. 51–62;
17. Грищенко Т. Формування системи банківського кредитування експортної діяльності українських підприємств / Т. Грищенко, В. Курищук // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 107–114;
18. Гудзинська Л.Ю. Банківський маркетинг: навч. посібник /– К.: ЦП «Компринт», 2013- с.98-115.;
19. Лютий І.О. Гроші та кредит: підручник / І. О. Лютий, Н. І. Версаль, О. В. Любкіна, О. Д. Рожко; за заг. ред. І. О. Лютого. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2010. - 559 с.;
20. Дзюблюк О.В. (ред.) Банківські операції Підручник –Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.;
21. Коваленко І. Проблеми та перспективи банківського кредитування аграрної галузі регіону / І. Коваленко, С. Колотуха, І. Борейко // Банківська справа. – 2009. – № 5. – С. 73–86;

22. Колосова В.П. Особливості кредитування світовим банком країн із перехідною економікою / В.П. Колосова // Фінанси України. – 2002. – № 8. – С. 48–53;
23. Кравченко А.С. Оптимізація банківських кредитних ставок / канд. екон. наук А.С. Кравченко. – К., 2011. – 21 с.;
24. Кузнецова С.А., Болгар Т.М., Пестовська З.С. Банківська система Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2014. – 400 с. ISBN 978-617-673-220-4;
25. Любонь О.С. Іпотечне кредитування : навч. посіб. / за ред. О.С. Любоня, О.І. Кіреєва, М.П. Денисенка. – К., 2005. – 392 с.;
26. Марич М.Г. Напрями підвищення ефективності функціонування банківської системи України в умовах глобалізації/financial space № 2 (14) 2014;
27. Маслак Н. Відновлення банківського кредитування в Україні / Н. Маслак, О. Маслак // Пропозиція. – 2010. – № 9. – С. 20–24;
28. Михайловська І.М. Гроші та кредит : навч. посіб. / І.М. Михайловська, К.Л. Ларіонова. – Львів, 2006. – 432 с.;
29. Новікова І. Розробка теоретичних засад розвитку кредитно-банківської системи в працях українських економістів (друга половина XIX – початок XX ст.) / І. Новікова // Банківська справа. – 2007. – № 1. – С. 57–65. – Библиогр.: 56 назв;
30. Петровська Н. Оціночна діяльність при банківському іпотечному кредитуванні / Н. Петровська, С. Фетісова // Банківська справа. – 2010. – № 4. – С. 13–21;
31. Плотнікова М.В. Нормативно-правові акти національного банку України як форма державного регулювання діяльності банків /Вісник НБУ. 2010 - № 38.- С.19-20;
32. Плотнікова М. В. / Підходи до визначення поняття “державне регулювання діяльності банків в Україні /Вісник НБУ. 2011 - № 38;

33. Прасолова С.П., Вовченко О.С. Банківські операції К.: Центр учбової літератури, 2013. — 568 с.;
34. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України [: збірник тез доповідей XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (30–31 жовтня 2014 р.) / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – 2014. – 201 с.;
35. Рудан В. Теоретичне обґрунтування сутності банку Стаття. Опубліковано в Журналі Наука молода. — 2014. — №21 — С. 206-220;
36. Савлук М.І., Мороз А.М., Пуховкіна М.Ф. Гроші та кредит / Савлук М.І. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К., 2004. – 598 с.;
37. Салтинський В.В. Особливості організації кредитування національних економік Міжнародним валютним фондом / В.В. Салтинський // Фінанси України. – 2009. – № 2. – С. 60–66;
38. Словник-довідник банківської термінології. - К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2013. - 176.с;
39. Солодка О.О. Ефективність кредитної політики в механізмі банківського маркетингу / О.О. Солодка // Фінанси України. – 2011. – № 11. – С. 119–127;
40. Версаль Н.І. Основи банківського менеджменту: практикум: навч. посібник. / Н.І. Версаль. – К.: Фітосоціоцентр, 2013. - 184.;
41. Тодосійчук Ю.В. Види та форми кредитів у забезпеченні відтворення основних засобів / Ю.В. Тодосійчук // Економіка АПК. – 2007. – № 4. – С. 98–101;
42. Череп А., Ярмач І. Наукова стаття: «Сучасний стан ринку банківських послуг в Україні. Проблеми та перспективи розвитку» , /Вісник НБУ. 2011 - № 44.- С.22-23;
43. Череп А., Ярмач І. / Сучасний стан ринку банківських послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку // Схід. — 2011. — № 4 (111). — С. 72-76;

44. Шиян Д. Банківське кредитування та економічна динаміка / Д. Шиян // Банківська справа. – 2009. – № 1. – С. 27–38;
45. Шубравська О.В. Розвиток банківського кредитування агросфери у контексті забезпечення її економічної сталості / О.В. Шубравська, М.Г. Поштаренко // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С. 131–138;
46. Яременко О. Тенденції посткризового розвитку фінансових інститутів / О. Яременко // Економіка України. – 2010. – № 4. – С. 88–95;
47. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>;
48. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>;
49. Офіційний Інтернет-сайт АБ «Південний» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bank.com.ua> ;
50. Офіційний Інтернет-сайт Асоціації комерційних банків України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://aub.org.ua>.